

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

Београд, 24.4.2017.

**ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ КАТАРИНЕ
ЛАЗИЋ ПОД НАСЛОВОМ „УЧЕСТАЛИ ЛЕКСИЧКИ СПОЈЕВИ У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
БИОТЕХНИЧКЕ СТРУКЕ: КОРПУСНА АНАЛИЗА РАДОВА ИЗВОРНИХ И НЕИЗВОРНИХ
ГОВОРНИКА“**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију

Одлуком број _____ Научно-наставног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду од 19. априла 2017. образована је комисија за преглед и оцену докторске дисертације „Учестали лексички спојеви у енглеском језику биотехничке струке: Корпусна анализа радова изворних и неизворних говорника“ Катарине Лазић.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. **др Маја Миличевић Петровић**, ванредни професор (датум избора у звање ванредног професора 14.6.2016.), ужа научна област Општа лингвистика, предмет Примењена лингвистика, Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. **др Весна Половина**, редовни професор (датум избора у звање редовног професора 18.5.2001.), ужа научна област Општа лингвистика, предмет Општа лингвистика, Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. **др Данијела Ђоровић**, ванредни професор (датум избора у звање ванредног професора 10.5.2016.), ужа научна област Италијанистика, предмет Италијански језик, Филозофски факултет Универзитета у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Катарина (Обрад) Лазић

2. Датум рођења, општина, република:

27.01.1977, Савски Венац, Београд, Република Србија

3. Датум одбране, место и назив мастер рада:

11.06.2010. Београд, Универзитет у Београду - Филолошки факултет. Наслов мастер рада: *Focus on Vocabulary Acquisition and Effective Task Types in a Mixed-ability ESP Class-One More Trial of the Involvement Load Hypothesis* (ментор проф. др Радмила Поповић)

4. Научна област из које је стечено звање мастера:

Примењена лингвистика, подобласти Усвајање другог језика; Методика наставе.

Звање: Дипломирани филолог енглеског језика и књижевности - мастер

Кратка биографија

Катарина Лазић рођена је 1977. у Београду. Године 1995. уписала је основне студије на Катедри за англистику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Дипломирала је 2001. године, а исте године похађа курс из креативног писања у оквиру летње школе на Универзитетском колеџу

„Лангара“ у Ванкуверу, Канада. Још пре завршетка студија почиње са радом у специјализованом студију за учење енглеског језика „Англиан“ као предавач на општим и специјализованим курсевима. Од 2008. до 2010. године, ангажована је као предавач језика струке на Шумарском факултету Универзитета у Београду. Мастер рад одбранила је 2010. године на Филолошком факултету у Београду, на ком исте године уписује докторске студије.

Од 2011. године ради као референт за односе са институцијама Шумарског факултета у Београду, где је ангажована на координацији размена студената и професора са институцијама из иностранства, питањима међународне сарадње и превођењу бројних научних радова из области биотехничке струке на енглески језик. Уз то, 2011. године постаје лектор научног часописа *Гласник Шумарског факултета* за енглески језик и ради као лектор и преводилац на књигама апстраката и зборницима стручних и научних конференција које се одржавају на Шумарском факултету у Београду. Поред превођења научних радова, стручно интересовање Катарине Лазић је и симултано конференцијско превођење, којим се бави од 2011. године. Лингвистичка интересовања Катарине Лазић усмерена су на поља методике наставе, језика струке, анализе дискурса, анализе жанра, корпусне лингвистике, когнитивне лингвистике и односа језика, културе и друштва. Поред тога, показује интересовање за савремене приступе педагошкој примени резултата корпусних истраживања у настави језика струке.

Библиографија

Лазић, К. (2016) Когнитивно лингвистички поглед на усвајање конструкција матерњег језика код двогодишњег детета. *Кругови детињства. Часопис за мултидисциплинарна истраживања детињства*, 1-2. 131-150.

Лазић, К. (2013) Ставови научних истраживача према енглеском као *lingua franca* науке и стратегије које примењују приликом писања на енглеском. *Анали Филолошког факултета* 25/1. 319-338.

Gud, V. (2005) *Rečnik termina međunarodne trgovinske politike*. Beograd: Ministarstvo za međunarodne ekonomske odnose Srbije i Crne Gore. Prevod: Snežana Zubić-Petrović, Aleksandra Raković i Katarina Jovović [Lazić].

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Учестали лексички спојеви у енглеском језику биотехничке струке: Корпусна анализа радова изворних и неизворних говорника“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација Катарине Лазић има укупно 287 страна. Чине је следеће целине:

- **Насловна страна на српском језику;**
- **Насловна страна на енглеском језику;**
- **Насловна страна на руском језику;**
- **Страна са подацима о ментору и члановима комисије;**
- **Изјаве захвалности;**
- **Резиме са кључним речима на српском језику;**
- **Резиме са кључним речима на енглеском језику;**
- **Резиме са кључним речима на руском језику;**
- **Садржај;**
- **Списак табела**, у коме су наведене 62 табеле, у оквиру којих пет табела приказују класификационе шеме значајне за теоријску основу рада, док преосталих 57 табела приказују резултате истраживања
- **Списак графикона;**
- **Списак слика;**
- **Списак прилога;**
- **Текст дисертације**

Основни текст дисертације има 219 страна и састоји се од следећих **7 поглавља:**

1. Увод (17 страна, 5 табела)
2. Осврт на досадашња истраживања учесталих лексичких спојева (25 страна)
3. Методологија (29 страна, 8 табела, 1 слика)

4. Резултати (67 страна, 38 табела, 11 графика)
5. Дискусија (47 страна, 1 табела)
6. Листе учесталих лексичких спојева и њихова педагошка примена (21 страна, 7 табела)
7. Закључци и поглед на даља истраживања (8 страна)

- **Литература**, сачињена од 121 библиографске јединице

- **Прилози**

Уз рад је приложен највећи део материјала који због дужине није укључен као саставни део основног текста дисертације. Прилог 1 – Непречишћена листа спојева за корпус CoBNEA (1 страна) приказује целокупни непречишћени списак учесталих лексичких спојева у текстовима изворних говорника пре било каквих интервенција којима су касније одбацивани спојеви за које се сматрало да немају значаја за даље истраживање. Прилог 2 (16 страна) – Пречишћене листе УЛС – садржи све пречишћене листе учесталих лексичких спојева које нису ушле у састав основног текста дисертације, односно пречишћене листе из корпуса CoBNONEA и CoBSA, као и из поткорпуса CoBNEA-FO, CoBNEA-WP, CoBNEA-LA и CoBNEA-EE. Прилог 3 (14 страна) – Структурне и функционалне класификације УЛС садржи класификације из корпуса CoBNONEA и CoBSA, као и из поткорпуса CoBNEA-FO, CoBNEA-WP, CoBNEA-LA и CoBNEA-EE. Прилог 4 (3 стране) – Метаподаци наводи списак научних часописа и њихових бројева коришћених за састављање корпуса и поткорпуса.

- **Биографија ауторке**

- **Изјаве** (изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада, изјава о коришћењу)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Катарине Лазих описује корпусно истраживање фреквентности, структуре и функција учесталих лексичких спојева дужине од четири до шест речи у научним чланцима из домена биотехничких наука на енглеском и српском језику. Основу истраживања чини поређење учесталих лексичких спојева издвојених из корпуса чланака чији су аутори изворни говорници енглеског језика и спојева из корпуса радова написаних на енглеском језику од стране говорника српског. У сврху ближег испитивања утицаја матерњег језика на употребу учесталих лексичких спојева у чланцима писаним на нематерњем језику, израђен је и анализиран и трећи корпус, сачињен од чланака на српском. Део истраживања чини и састављање листе најзначајнијих учесталих лексичких спојева које користе изворни говорници, у сврху примене у настави енглеског као језика струке.

Структура дисертације типична је за радове заснованих на корпусним истраживањима. Чине је увод, поглавље посвећено прегледу релевантне литературе, поглавље које детаљно описује методологију истраживања, поглавље у коме се износе резултати истраживања, поглавље посвећено дискусији добијених резултата, поглавље у коме се разматра педагошка примена резултата и закључак, у коме се резимирају најважнија открића и наводе питања која би могла бити полазна тачка будућих истраживања. У даљем тексту детаљнији се осврћемо на свако од поглавља.

1. Увод

У уводном поглављу кандидаткиња Катарина Лазих прво укратко говори о језичким корпусима уопште и корпусним истраживањима, као и о формулаичном језику уопште, после чега се конкретније осврће на корпусна истраживања формулаичног језика. Затим уводи централни појам дисертације – учестали лексички спој, наводећи његове уобичајене дефиниције и основне одлике које га издвајају од осталих типова формулаичног језика. Као учестали лексички спојеви одређују се комбинације попут *on the basis of* ('на основу'), које се у литератури на енглеском језику углавном означавају као *lexical bundles*. Ове спојеве дефинише учесталост заједничког појављивања низова речи, које не морају нужно чинити лексичку или синтаксичку целину (уп. *is one of the* 'је један од').

У истом поглављу такође су објашњени појмови тип и токен и њихово значење у истраживањима учесталих лексичких спојева (где два појављивања споја *on the basis of* представљају два токена, али један тип). Затим је у посебном одељку дат детаљан преглед структурних и функционалних класификација учесталих лексичких спојева из досадашњих истраживања, од којих су неке (пре свега оне које предлажу Viber *i sar*. 1999 и Nyland 2008a) послужиле као модел за класификацију која је кориштена у овој дисертацији, као полазна основа свих даљих анализа. Уводно поглавље се завршава кратким прегледом даље структуре рада.

2. Осврт на досадашња истраживања учесталих лексичких спојева

У другом поглављу кандидаткиња даје преглед претходних истраживања која су се бавила учесталим лексичким спојевима у академском писању, затим истраживања која су разматрала поређење употребе ових спојева на различитим нивоима компетентности у писању, као и истраживања која су поредила учестале лексичке спојеве у текстовима различитих дисциплина. Један од одељака посвећен је досадашњим поређењима употребе учесталих лексичких спојева у текстовима написаним од стране изворних и неизворних говорника (нпр. Chen i Baker 2010, Ädel i Erman 2012), иза чега следи преглед истраживања која су се бавила формулаичним изразима у енглеском код изворних говорника различитих језика. Посебан одељак се усредсређује на истраживања формулаичних конструкција у српском језику. Кандидаткиња такође даје преглед оних истраживања која су се до сада бавила утицајем матерњег језика неизворних говорника на употребу формулаичних конструкција на енглеском, док последњи одељак у овом делу текста посвећује прегледу оних студија које су поред осветљавања теоријског статуса учесталих лексичких спојева продискутовале и предлоге за њихово укључивање у наставу, где су посебно важна истраживања која су креирала педагошки корисне листе академских формула (Simpson-Vlach i Ellis 2010, Fox i Tigchelaar 2015).

3. Методологија

Треће поглавље почиње прегледом циљева дисертације. Као главни циљеви наводе се утврђивање фреквентности и анализа структуре и функција учесталих лексичких спојева дужине од четири до шест речи у текстовима истраживачких чланака на енглеском језику, уз поређење радова написаних од стране изворних и неизворних говорника. Важан циљ представља и издвајање најфреквентнијих и педагошки најкориснијих учесталих лексичких спојева, као и утврђивање фреквентности, структуре и функција учесталих лексичких спојева у текстовима научних чланака на српском језику и испитивање утицаја српског као матерњег језика на употребу учесталих лексичких спојева у писању на енглеском. У циљеве истраживања улази и израда три корпуса: корпуса биотехничких научних чланака изворних говорника енглеског језика CoBNEA (*The Corpus of Biotechnical Native English Articles*), корпуса биотехничких чланака на енглеском језику које су написали неизворни говорници CoBNONEA (*The Corpus of Biotechnical Non-Native English Articles*), и корпуса састављеног од биотехничких чланака на српском језику CoBSA (*The Corpus of Biotechnical Serbian Articles*).

Наведени циљеви огледају се у постављеним истраживачким питањима и хипотезама: прво истраживачко питање тиче се идентификације најучесталијих лексичких спојева код изворних говорника енглеског језика и тога како се ови спојеви могу структурно и функционално класификовати; у структурном погледу очекује се доминација глаголских структура, посебно оних у пасиву, док се са функционалне стране предвиђа доминација спојева оријентисаних ка истраживању. У другом истраживачком питању ауторка разматра разлике у употреби учесталих лексичких спојева код изворних и неизворних говорника, очекујући да се код изворних говорника јави већа варијација у спојевима, као и раширенија употреба спојева са негацијом. Треће питање односи се на испитивање утицаја српског као матерњег језика на писање биотехничких чланака на енглеском, где се очекује трансфер карактеристичних група структурне и функционалне класификације, као и сувише честа употреба енглеских спојева који имају преводне еквиваленте у српском језику (а недовољно честа употреба спојева који такве еквиваленте немају).

У поглављу даље следи детаљан опис израде и одлика сва три корпуса, као и четири поткорпуса издвојена унутар текстова написаних од стране изворних говорника енглеског језика, који обихватају четири уже биотехничке дисциплине - шумарство, прераду дрвета, еколошки инжењеринг и пејзажну архитектуру. Кандидаткиња је сама израдила све корпусе које је анализирали, укључујући у њих одабране научне радове на енглеском и српском језику, при чему су радови изворних говорника енглеског језика преузимани из више различитих часописа (међу којима се сви налазе на престижној SCI листи), радови неизворних говорника из часописа *Гласник Шумарског факултета* и једног зборника радова, а радови на српском језику у потпуности из *Гласника Шумарског факултета*. За радове неизворних говорника енглеског језика узете су у обзир нелекторисане верзије, што је врло значајно за увид у реалну језичку употребу. Приликом израде свих корпуса из чланака су изузети наслови, имена аутора, литература, као и табеле и графикони, а вођено је рачуна и о томе да чланци буду подједнаке дужине и написани (колико год је то било могуће) од стране различитих аутора. Услед великих разлика у броју доступних радова, добијени корпуси разликују се у величини: корпус CoBNEA има приближно милион и по речи, корпус CoBNONEA 157.179 речи, а корпус CoBSA 126.275 речи. Ова разлика у одређеној мери је умањила упоредивост корпуса, али је значајан фактор

у одлуци о величини првог корпуса била и његова унутрашња структура, односно заступљеност (у подједнаким размерама) текстова из четири уже биотехничке дисциплине.

Кандидаткиња даље описује операционализацију учесталих лексичких спојева, процедуру њиховог издвајања у софтверу *AntConc* (уз додатно ручно филтрирање), као и њихову структурну класификацију и функционалну таксономију. У погледу операционализације учесталих лексичких спојева треба истаћи гранични праг фреквенције од 20 пута у милион речи, одређен на основу сазнања претходних истраживања. Будући да се апсолутне фреквенције изведене за сваки од корпуса међусобно битно разликују услед разлика у укупној величини корпуса (30 је минималан тражени број појављивања спојева у корпусу CoBNEA, док је за корпусе CoBNONEA и CoBSA тај број свега три), за највећи корпус је добијен најмањи број спојева; слична ситуација забележена је бројним другим истраживањима. Кандидаткиња је на више места у раду објаснила овај проблем и узела га је у обзир приликом анализе резултата. Још једна методолошки специфична ситуација изазвана је структурним разликама између енглеског и српског језика, где се више пута догодило да један енглески спој има више морфолошких еквивалената у српском (нпр. *приказана је у табели* и *приказан је у табели*).

Теоријски засноване структурна класификација и функционална таксономија имају посебан значај као основа за међујезичко поређење и испитивање утицаја матерњег језика; учестали лексички спојеви издвојени из различитих корпуса категорисани су помоћу структурног оквира који предлажу Viber *i sar*. (1999) и помоћу функционалне таксономије чији је аутор Nyland (2008a). Структурни оквир подразумева разврставање у категорије које укључују именичке структуре, глаголске структуре, фрагменте са предлошком фразом и друге структуре, док функционална таксономија обухвата поделу на спојеве оријентисане ка истраживању, спојеве оријентисане ка тексту и оне који су оријентисани ка учеснику. Приликом структурне класификације посебна пажња посвећена је провери примерености категорија предложених за енглески језик српском језику. Поглавље се завршава објашњењем начина анализе података и описом кориштених статистичких тестова (хи-квадрат теста независности, енг. *chi-square independence test*, у случају поређења фреквенција из више корпуса, и теста веродостојности енг. *log-likelihood test*, у случају поређења учесталости истих спојева који се појављују у корпусу изворних и неизворних говорника).

4. Резултати

У четвртом поглављу на почетку су представљени резултати који се односе на текстове изворних говорника енглеског језика. Прво је размотрена заступљеност учесталих лексичких спојева који припадају различитим групама структурне класификације, засебно према броју типова и токена, и са посебним освртом на групу глаголских структура; насупрот очекивањима, највећа учесталост утврђена је за фрагменте са предлошком фразом, а не за глаголе, али је потврђена хипотеза да ће међу глаголским фразама најзаступљеније бити оне у пасиву. Затим је приказана учесталост различитих врста спојева према функционалној таксономији, где је потврђена хипотеза о највећем присуству спојева оријентисаних ка истраживању. Даље се разматра варијација спојева, изражена као количник тип/токен према групама структурне класификације и функционалне таксономије, за корпусе текстова изворних и неизворних говорника. Овде поново изостаје очекивани резултат и већа варијација се не бележи код изворних, већ код неизворних говорника, што се објашњава пре свега разликом у величини корпуса који се пореде (где је корпус CoBNEA вишеструко већи од корпуса CoBNONEA), услед чега се резултат не сматра коначним, већ се истиче да га треба проверити у будућим истраживањима. Ситуација је слична код спојева са негацијом, код којих се такође не утврђује виша фреквенција код изворних него код неизворних говорника. Затим је дат преглед спојева које деле и не деле корпуси текстова изворних и неизворних говорника. Иако је код изворних и неизворних говорника енглеског језика пронађена подједнака заступљеност спојева из одређених класификацијских група, уочено је да се разликују конкретни спојеви које ове две групе аутора користе. Кандидаткиња наводи да су пронађена укупно 32 учестала лексичка споја које деле корпуси изворних и неизворних говорника, од којих изворни говорници већину користе чешће од неизворних говорника. Хипотеза везана за трансфер из матерњег језика и појачану употребу спојева који се у два језика поклапају стога је потврђена. Утицај српског као матерњег језика на писање на енглеском проналази се и у ослањају неизворних говорника енглеског на спојеве из појединих категорија које доминирају у писању на српском, посебно код функционалне класификације.

У истом поглављу наводе се и резултати који се тичу карактеристичних типова учесталих лексичких спојева, као и образаца у којима се ови формулаични изрази јављају. У овом делу истраживања

кандидаткиња посебну пажњу посвећује оним учесталим лексичким спојевима који карактеришу корпус текстова изворних говорника, а нису се јавили код неизворних говорника, и обратно. Представљени су и резултати који се тичу заступљености различитих категорија учесталих лексичких спојева у четири поткорпуса корпуса CoBNEA. Најзад, ауторка пажњу посвећује и оним резултатима који су добијени анализом учесталих лексичких спојева у корпусу текстова на српском језику CoBSA, тако што је прво представљена заступљеност спојева из група структурне и функционалне класификације у овом корпусу, а затим преводни еквиваленти учесталих лексичких спојева на енглеском који су пронађени међу спојевима издвојеним у српском језику, са посебним освртом на оне преводне еквиваленте који припадају карактеристичним типовима и обрасцима учесталих лексичких спојева.

5. Дискусија

Дискусија резултата организована је у четири тематске целине које обухватају одговоре добијене у вези са постављеним истраживачким питањима и хипотезама, а то су употреба учесталих лексичких спојева (1) у текстовима изворних говорника енглеског, (2) у четири биотехничке дисциплине, (3) у чланцима неизворних говорника, као и (4) утицај матерњег језика на употребу учесталих лексичких спојева. У погледу прве теме, кандидаткиња наводи да биотехничке чланке изворних говорника на енглеском језику карактеришу релативно мало ослањање на учестале лексичке спојеве и наглашена дискурсивност текстова (наглашенија него, на пример, у текстовима из области електротехнике), која се огледа у значајној употреби фрагмената са предлошком фразом (нпр. *as a result of* ‘као резултат’). Уз дискурсивност, истиче се и значајна заступљеност вишеструких назива (на латинском и на језику рада), у чему су биотехничке науке блиске биологији. Такође се наводи да појачана заступљеност спојева из одређених класификацијских група, као што су глаголске структуре (нпр. *is a function of* ‘је функција’), и унутар њих спојеви у пасиву (*is based on the* ‘је заснован на’), затим спојеви оријентисани ка истраживању (нпр. *in the present study* ‘у овом истраживању’) и спојеви укључивања (нпр. *it should be noted* ‘треба напоменути’), показује тежњу да се у научним радовима истакну истраживање и његова објективност, као и да се покаже контрола над изношењем аргумената, а умањи лична улога истраживача. Код друге тематске целине кандидаткиња наглашава да се текстови из области прераде дрвета издвајају међу биотехничким дисциплинама по наглашенијој техничкој и инжењерској природи комуникације која се одразила на већу заступљености истраживаних спојева у укупном броју речи, и то пре свега спојева који се односе на табеле и графиконе (нпр. *as shown in figure* ‘као што је приказано на графикону’), спојева са антиципаторним *it* (нпр. *it is important to* ‘важно је’), структурних сигнала (нпр. *in the next section* ‘у следећем одељку’), резултативних сигнала (нпр. *as a result of* ‘као резултат’); исто се огледа и у највећем броју конкретних спојева који се јављају само код ове дисциплине. Иако у оквиру треће тематске целине кандидаткиња код изворних и неизворних говорника енглеског језика проналази подједнаку укупну заступљеност спојева из одређених класификацијских група, уочена је употреба различитих конкретних спојева. Такође се показало, супротно очекивањима, да изворни говорници енглеског не употребљавају већи број спојева са негацијом (нпр. *was not found in* ‘није установљен’) од неизворних, нити је код њих забележен већи опсег спојева и већа варијација међу њима. Кандидаткиња истиче да, у поређењу са изворним говорницима енглеског, неизворни говорници показују недостатак контроле опрезног изражавања спојевима за ограђивање (нпр. *it is likely that* ‘вероватно је да’), као и да их одликује категорично изношење тврдњи спојевима става, односно спојевима са антиципаторним *it* (нпр. *it is important to* ‘важно је’); сматра да је узрок томе нижи ниво компетентности у писању на енглеском језику. Најзад, у оквиру четврте теме, утицај српског као матерњег језика на писање на енглеском кандидаткиња види у ослањању неизворних говорника енглеског на спојеве из категорија које доминирају у писању на српском. Други вид представља избор спојева чији преводни еквиваленти постоје међу спојевима текстова на српском.

6. Листе учесталих лексичких спојева и њихова педагошка примена

У поглављу које је посвећено формирању листа учесталих лексичких спојева које су педагошки корисне за академско писање у области биотехничке струке, ауторка најпре представља неколико потенцијално педагошки корисних листа које су састављене узимајући у обзир различите критеријуме, као што су употреба спојева од стране изворних говорника, затим употреба само од стране изворних говорника (а не и у корпусу неизворних), затим употреба у свим биотехничким дисциплинама, или непостојање преводних еквивалената међу спојевима на српском. Кандидаткиња на крају представља и обједињену листу педагошки корисних спојева из биотехничких текстова, састављену по угледу на листе педагошки корисних формула из студија Simpson-Vlach i Ellis (2010) и Fox i Tigchelaar (2015). Приступ у овој дисертацији нешто је другачији него у цитираним радовима, будући да се заснива само на издвајању спојева из стручних текстова, без

примене додатних мера и филтера (попут издвајања само оних спојева који су карактеристични за академски дискурс и не јављају се у неакадемским текстовима). Најзад, предложена су и конкретна вежбања којима се активности базирају на корпусима преносе у учионицу.

7. Закључци и поглед на даља истраживања

У закључним разматрањима кандидаткиња резимира одговоре добијене у вези са постављеним истраживачким питањима и хипотезама и предлаже смернице за будућа истраживања учесталих лексичких спојева. Конкретно, предлаже да се нова истраживања усредсреде на испитивање варијације учесталих лексичких спојева и спојева са негацијом у корпусима изворних и неизворних говорника који ће бити једнаке величине, као и да се усредсреде на квалитативну анализу контекста када је у питању разлика у употреби код изворних и неизворних говорника, као и нову квалитативну анализу преводних еквивалената, који би били посматрани у контексту и без ограничења у броју речи. На самом крају, из перспективе педагошке примене резултата, најављена је израда додатних вежбања намењених савлађивању употребе учесталих лексичких спојева и њихова примена у настави енглеског језика за академске намене.

Ädel, A. & Erman, B. (2012). Recurrent word combinations in academic writing by native and non-native speakers of English: A lexical bundles approach. *English for Specific Purposes*, 31(II), 81-92.

Biber, D., Johansson, S., Leech, G. & Finegan, E. (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Longman: Harlow.

Chen, Y.H. & Baker, P. (2010). Lexical bundles in L1 and L2 student writing. *Language, Learning and Technology*, 14, 30-49.

Fox, J. & Tigchelaar, M. (2015). Creating an engineering academic formulas list. *Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes* 3(2). 295-304.

Hylland, K. (2008a). Academic clusters: Text patterning in published and postgraduate writing. *International Journal of Applied Linguistics*, 18, 41-62.

Simpson-Vlach, R. & Ellis, N. (2010). An academic formulas list: New methods in phraseology research. *Applied Linguistics*, 31, 487-512.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији уз напомену:

Лазих, К. (2016) Когнитивно лингвистички поглед на усвајање конструкција матерњег језика код двогодишњег детета. *Кругови детињства. Часопис за мултидисциплинарна истраживања детињства*, 1-2. 131-150.

Лазих, К. (2014) Ставови научних истраживача према енглеском као *lingua franca* науке и стратегије које примењују приликом писања на енглеском. *Анали филолошког факултета*, 23/2. 183-185.

Congress Abstracts & First Serbian Forestry Congress under slogan "Future with Forests", 11-13 November, 2010, Belgrade, Republic of Serbia, Faculty of Forestry, Лектура: Катарина Лазих.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања приказаног у докторској дисертацији Катарине Лазих било је детаљно корпусно испитивање употребе учесталих лексичких спојева дужине између четири и шест речи у научним чланцима из области биотехничких наука написаним од стране изворних и неизворних говорника енглеског језика, при чему је матерњи језик неизворних говорника био српски. Анализом три наменски израђена корпуса биотехничких чланака утврђене су одлике спојева које користе изворни говорници енглеског језика, као и разлике између њих и спојева који се срећу код неизворних говорника. Спојеви пронађени код неизворних говорника упоређени су са спојевима из корпуса на српском језику, а спојеви које користе изворни говорници ближе су анализирани кроз поткорпусе из четири поддисциплине биотехничких наука (шумарства, пејзажне архитектуре, прераде дрвета, еколошког инжењеринга). Нагласак је стављен и на педагошку примену резултата кроз израду листа учесталих лексичких спојева.

Међу важним сазнањима истраживања истичемо оно да се текстови из области биотехничких наука на енглеском језику разликују од текстова из сродних области; наиме, биотехнички текстови у мањој мери се ослањају на учестале лексичке спојеве него текстови из области електротехнике, а укупно гледано су ближи

текстовима из области биологије, које уз објективност и стављање истраживања у први план (а истраживача у други) одликују и нешто већа дискурсивност. Затим, за текстове неизворних говорника показало се да деле наглашену употребу одређених структурних и функционалних типова спојева са текстовима на српском језику, чиме је утврђен утицај матерњег на писану продукцију на нематерњем језику, али је уједно пронађена и општија тенденција ређе употребе маркера опрезног изражавања. Насупрот очекивањима, код неизворних говорника није се јавила мања варијација у учесталим лексичким спојевима него код изворних говорника, али овај резултат се оставља отвореним за даља истраживања услед тога што би могао бити производ разлика у величини корпуса, а не реалних тенденција у текстовима двеју група аутора. Најзад, веома значајни резултати истраживања јесу и сами корпуси и листе предвиђене за педагошку употребу, које у први план стављају оне учестале лексичке спојеве који заузимају значајно место у текстовима изворних говорника енглеског језика, а недовољно су заступљени код неизворних говорника.

Укупно гледано, приказано истраживање се према предмету, циљевима и оствареним резултатима јасно надовезује на постојећу литературу о академском писању и прати актуелне истраживачке трендове везане за учестале лексичке спојеве. Овим спојевима се последњих деценија посвећује много пажње, са једне стране захваљујући развоју корпусних метода, које су омогућиле њихово аутоматско издвајање из текстова, а са друге услед њиховог значаја за академско писање и усвајање другог језика. Познавање учесталих лексичких спојева често се у литератури наводи као општи предуслов за познавање језика на нивоу блиском изворном говорнику, а будући да претходна истраживања показују да се ови спојеви памте као неанализиране групе речи, све већи значај придаје се и изради листа спојева релевантних за дати текстуални жанр и/или језички домен. Кандидаткиња уз праћење ових трендова уводи и неколико значајних новина у односу на претходна истраживања: (1) ранија истраживања природних и техничких наука бавила су се областима попут биологије и електротехнике, али нису у значајнијој мери обухватила језик биотехничких наука, (2) претходна истраживања која су се бавила академским писањем на енглеском језику од стране говорника којима је матерњи језик српски нису обухватила детаљније испитивање учесталих лексичких спојева, (3) постојећа истраживања учесталих лексичких спојева углавном не примењују контрастивни приступ и не испитују детаљно улогу матерњег језика у усвајању учесталих лексичких спојева другог језика. Имајући у виду ове оригиналне доприносе, као и чињеницу да овако целовит приступ није до сада кориштен у проучавању употребе учесталих лексичких спојева у нематерњем језику, али и то да сродна претходна истраживања у контексту где је српски матерњи језик нису произвела материјал директно употребљив у настави, оцењујемо да докторска дисертација Катарине Лазић својом темом, циљевима и резултатима даје врло значајан допринос изучавању учесталих лексичких спојева. Очекујемо и да ће резултати изложени у дисертацији наћи конкретну примену у настави енглеског језика у којој је матерњи језик ученика српски, а и шире.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА **НАПОМЕНА:** Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Истраживање приказано у докторској дисертацији Катарине Лазић емпиријског је типа и користи методе корпусне лингвистике. Методологија истраживања је пажљиво осмишљена и разрађена и у потпуности је у складу како са методолошком праксом у области истраживања учесталих лексичких спојева, тако и са циљевима рада. Исто се може рећи и за анализу података, која је доминантно квантитативна, али је праћена и релевантним квалитативним тумачењима. Посебно треба истаћи да кандидаткиња успешно одговара на изазов да врло обимне и сложене податке адекватно структурира и прикаже на начин разумљив читаоцу.

Резултати су у раду груписани према циљевима и хипотезама истраживања. У оквиру квантитативне обраде података кориштене су адекватне мере, пре свега процентуална заступљеност различитих врста учесталих лексичких спојева одвојено рачуната према токенима и према типовима, као и адекватни статистички тестови – хи-квадрат тест независности и тест веродостојности. Избор свих поступака је примерено образложен и поступци одговарају врсти података и постављеним истраживачким питањима и хипотезама. Табеларни и графички прикази резултата јасни су и према садржају и техничкој форми одговарају стандардима утврђеним у области корпусне и примењене лингвистике. Квантитативним подацима дата је и квалитативна интерпретација, а значајан део резултата представљају и саме листе учесталих спојева издвојене из креираних корпуса. Посебну пажњу у овом смислу завређују листе за које је предвиђена педагошка примена, које су приказане прегледно и за које је објашњено на који начин могу бити употребљене у учионици.

Укупна оцена приказа и тумачења резултата изложених у дисертацији Катарине Лазић стога је веома позитивна. Кандидаткиња је показала познавање и разумевање поступака који леже у основи квантитативне анализе корпусних података. Интерпретација резултата одликује се адекватним повезивањем нумеричких података са истраживачким питањима и хипотезама рада, што треба посебно нагласити с обзиром на сложеност студије, као и велику количину издвојених података. Укратко, сматрамо да приказ и интерпретација резултата у потпуности задовољавају критеријуме квалитетног научног рада.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу свега наведеног, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију **Катарине Лазић** под насловом „**Учестали лексички спојеви у енглеском језику биотехничке струке: Корпусна анализа радова изворних и неизворних говорника**“ и предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да извештај **прихвати** и упуту га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидаткињу **позове на усмену одбрану** рада пред истом комисијом.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Маја Миличевић Петровић
Филолошки факултет, Београд

2. Проф. др Весна Половина
Филолошки факултет, Београд

3. Проф. др Данијела Ђоровић
Филозофски факултет, Београд